

Magyar-olasz két tannyelvű oktatás: fókuszban a Pécsi Kodály Zoltán Gimnázium

Papp Beáta

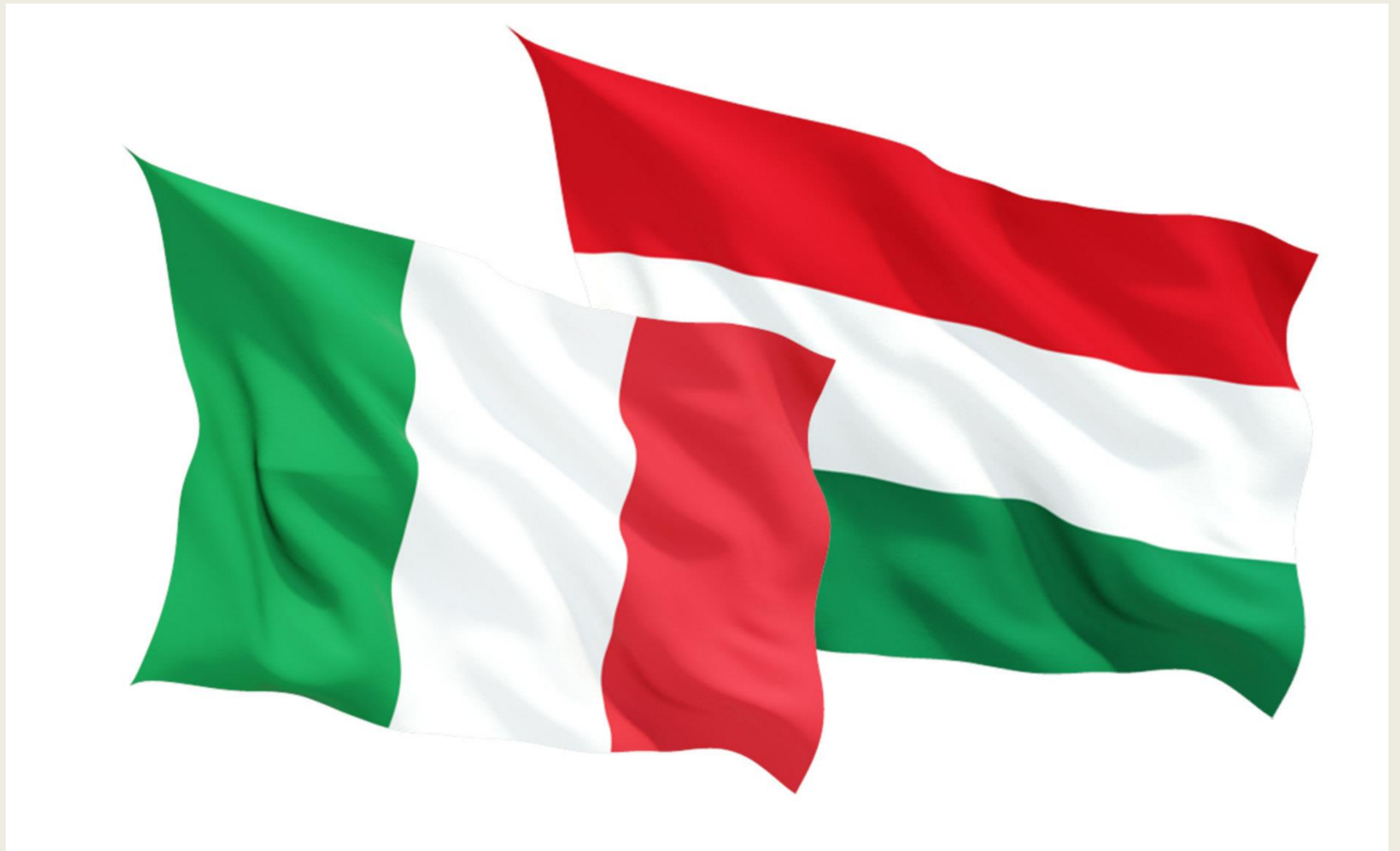
Olasztanár- tantervfejlesztő tanár
noyz.narcos@freemail.hu

A téma relevanciája

Az idegennyelv-tudás elengedhetetlen az életben való érvényesüléshez. A tartalomalapú nyelvtanítás legmegfelelőbb eszköze a két tannyelvű oktatás, mely lehetőséget nyújt egy elmélyültebb nyelvi és kulturális tudás elsajátítására. Magyarországon számos angol, illetve német két tannyelvű képzés működik, így az ezekről szóló kutatások széleskörűek, ám az újlatin nyelvekre kevesebb figyelem irányul. Hazánkban jelenleg négy magyar-olasz két tanítási nyelvű középiskola működik, ezért szükségszerű feltérképezni eme oktatási rendszert az olasz nyelv megközelítéséből is.

A kutatás célja

Kutatásunk a Pécsi Kodály Zoltán Gimnáziumot vizsgálja. Célunk feltárni az esetleges változásokat- amelyek 2014-hez képest az elmúlt hét évben történtek az olasz tagozat életében,- érintve olyan témaköröket, mint az iskolaválasztási motiváció; a lektorok jelenlétének szükségszerűsége; a létszámcsökkenés és a tankönyvhiány.

Elméleti háttér

A két tanítási nyelvű oktatás 1987-ben a Művelődési és Köznevelési Minisztérium döntése alapján indult Magyarországon. Kétnyelvűnek tekintjük az oktatási rendszert, ha a tanítás folyamatában két tannyelv van, azaz az oktatás egyidejűleg két nyelven folyik (Vámos, 1991). Eme képzési formában résztvevő tanulóknak az első tanév végére a célnyelv magasszintű tudásának birtokában kell lenniük ahhoz, hogy a második évtől megkezdhesék a kétnyelvű tanulmányokat. A második évtől a célnyelv mellett, legalább három tantárgyat célnyelven kell tanulniuk, valamint szintén célnyelven legalább két érettségi tárgyból érettségi vizsgát kell tenniük. A legalább 60%-os emelt szintű célnyelvi érettségi vizsgát elérő és minimum két érettségi tárgyból célnyelven érettségiző tanuló C1 típusú nyelvvizsgával gazdagodik. Az iskolának mindehhez biztosítania kell a megfelelő feltételeket, valamint legalább egy olyan pedagógust foglalkoztatnia kell, akinek a célnyelv az anyanyelve (A két tanítási nyelvű iskolai oktatás irányelveinek kiadásáról szóló 4/2013. (I. 11.) EMMI rendelet).

Hipotézisek

1. A diákok elsődleges célja a két tannyelvű oktatásban a nyelvvizsga megszerzése.
2. A szaktárgyak célnyelven való tanításához/tanulásához nem állnak rendelkezésre megfelelő tankönyvek, oktatási segédanyagok.
3. Az osztályok létszámcsökkenése összefügg a magas célnyelvi órászámmal.
4. A két tannyelvű oktatásban szükséges az anyanyelvű tanár jelenléte.

Kutatási minta

2014: papír alapú kérdőív, nyelvi előkészítő diák 15 fő, végzős diák 18 fő, olasztanár 7 fő

2021: online kérdőív, nyelvi előkészítő diák 28 fő, végzős diák 15 fő, olasztanár 10 fő, lektor 6 fő

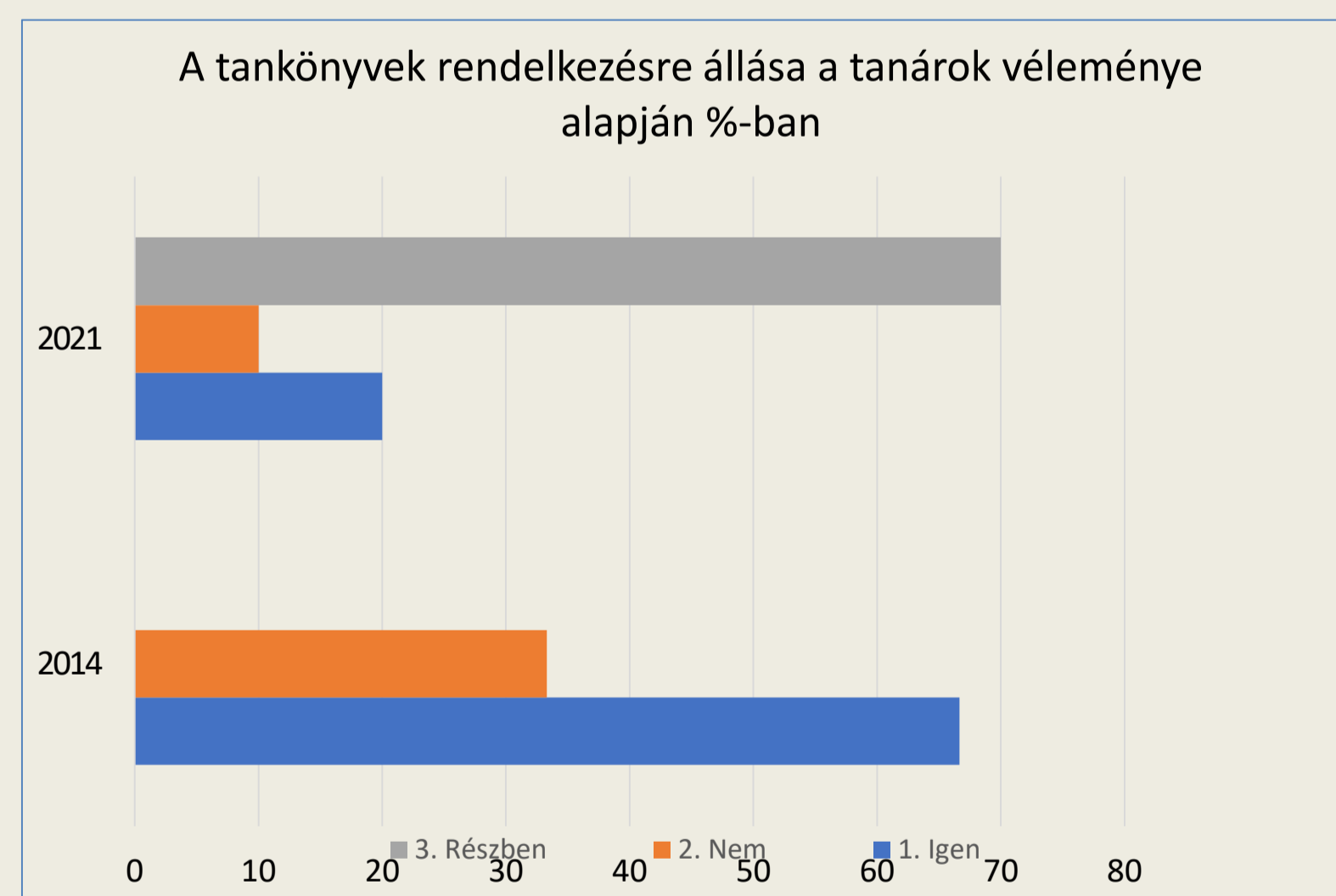
Eredmények és diszkusszió

Kutatásunkból kiderült, hogy a hét év leforgása alatt változás ment végbe az iskolaválasztási motivációt, a két tannyelvű tagozat iránti elvárásokat, valamint a két tannyelvű oktatás pozitív hatásait tekintve. 2014-ben a tanulók iskolaválasztási motivációja a nyelvtudás volt, legfőbb előnyként az elsősök a nyelvtudást, a végzősök a nyelvvizsgát tartották. Az elsősök iskolával szembeni elvárása a nyelvvizsga megszerzése volt. A tanárok pozitív hatásként elsősorban a kultúra megismerését említették (Papp, 2014). A jelenlegi tanulók válasza alapján, a mostani iskolaválasztási motiváció a nyelvvizsga megszerzése. Legfőbb előnyként az elsősök a nyelvtudást, a végzősök a nyelvtudást és a nyelvvizsga megszerzését tartják. Az elsősök iskolával szembeni elvárása a nyelvtudás. A jelenlegi tanárok pozitív hatásként elsősorban a nyelvvizsga megszerzését tartják. Ennek eredményeképp, hét év távlatából egyetlen egyezést fedezhetünk fel a két felmérés között, mégpedig a két tannyelvű oktatás legfőbb előnyeit tekintve: nyelvtudás és nyelvvizsga.

A két tannyelvű középiskola fő előnye a tanulók véleménye alapján %-ban

Év	2014		2021	
	9kny	12	9kny	12
Nyelv- vizsga	6,666%	47,058%	80%	35,714%
Nyelvtu- dás	46,666%	29,411%	96%	35,714%

A két tannyelvű oktatás egyik legfőbb problematikája a célnyelven történő tanítás és tanuláshoz szükséges megfelelő tankönyvek hiánya. A témával több hazai szakirodalom is foglalkozik (Vámos 2009; Pelles 2000, 2002; Józsa 2001). Az Oktatási Minisztérium 1999-es fejlesztési stratégiájában célként fogalmazza meg a két tannyelvű oktatás fejlődésének segítését, mindenekelőtt a még hiányzó, korszerű két tannyelvű tankönyvek biztosításával (Kapitánffy, 2001). A kapott eredmények fényében ugyanakkor elmondható, hogy e cél még korántsem valósult meg. A vizsgált iskola életében hét év alatt, a tankönyvi helyzetet tekintve, különösebb változásra nem került sor.

Azt gondolhatnánk, hogy az iskolai lemorzsolódásban, a két tannyelvű oktatás terén nagy szerepet játszik az emelt célnyelvi órászám, a feszített nyelvi tempó, hiszen, aki nem képes napról-napra haladni, az lemarad. Ám a kapott adatok a vártnál jóval alacsonyabbak. A vizsgált iskola jelenlegi tanárai szerint a kezdő osztályok jelentős létszámcsökkenése az ötödik tanév végére több dolognak tudható be: gyenge képességű diákok, motiválatlanság, szorgalom hiánya, tanulásmódszertani hiányosságok. E problémákat a 2014-es felmérésünkben is megemlítették (Papp, 2014). A létszámcsökkenés hátterében meghúzódó okok a diákok képességeinek hiányában, a szorgalom hiányában, a motiválatlanságban keresendők és nem az intenzív nyelvtanulásban. Nincs jelentős összefüggés a létszámcsökkenés és a magas célnyelvi órászám között.

Ahogy azt az elméleti háttérben is láthattuk, a két tannyelvű oktatásban anyanyelvi lektorok is részt vesznek. A vizsgált iskola tagozatán tanító olasztanárok egyöntetűen hasznosnak tartják az anyanyelvi lektorok jelenlétét az iskolában, mind a diákok, mind pedig a magyar anyanyelvű tanárok számára. Csupán egy negatívum kerül megemlítésre: a külföldi tanárok csak nehezen, vagy egyáltalán nem tudnak adaptálódni a magyar iskolarendszerhez, tantárgyi követelményekhez. Jóllehet a lektorok nincsenek tisztában a magyar szaktárgyi követelményekkel, ám a célnyelv tanításához, a nyelvi kompetenciák fejlesztéséhez, a kultúra átadásához nélkülözhetetlenek (Bognár, 2000). A felmérésben résztvevő lektorok 100%-a hasznosnak ítéli meg az anyanyelvű tanárok jelenlétét az iskolában. Az olasztanárok 80%-a, a lektorok 50%-a szerint az anyanyelvű tanárok hozzájárulnak a két tannyelvű oktatás hatékonyságához. Kijelenthetjük tehát, hogy a két tannyelvű oktatásban szükséges az anyanyelvű tanár jelenléte.

Összegzés

A két tannyelvű oktatás nevével szorosan összefügg a nyelvtudás és a nyelvvizsga. A célnyelvi célok megvalósításában nagy szerepe van az anyanyelvi tanároknak. A magas célnyelvi órászám nem eredményez létszámcsökkenést. A tartalomalapú nyelvtanításhoz szükséges két tannyelvű tankönyvek tekintetében továbbra is hiány figyelhető meg.

Szakirodalom

A két tanítási nyelvű iskolai oktatás irányelveinek kiadásáról szóló 4/2013. (I. 11.) EMMI rendelet

Bognár, A. (2000). A két tanítási nyelvű oktatás- Tizenkét „nem tucat”-év a magyar közoktatásban. *Modern Nyelvtanítás*, 6(1), 56-64.

Józsa, J. (2001). Adalék a magyarországi olaszoktatás történetéhez. *Acta Paedagogica*, 1(1), 31-35.

Kapitánffy, J. (2001). Az idegen nyelvek oktatásának fejlesztése a közoktatásban. Az oktatási Minisztérium fejlesztési stratégiája. *Iskolakultúra*, 11(8), 71-75.

Papp, B. (2014). *Lehetőségek és nehézségek a magyar-olasz két tannyelvű oktatásban*. Tanári szakdolgozat. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar.

Pelles, T. (2000). Olasz célnyelvű iskolák közép- kelet Európában, in *Olász nyelvi tanulmányok*. *Iskolakultúra*, Pécs

Pelles, T. (2002). Szaknyelvtanítás a pécsi Kodály Zoltán Gimnázium magyar-olasz két tanítási nyelvű tagozatán, in *A nyelv nevelő szerepe*. In Fóris, Á., Kárpáti, E., Szűcs, T. (Szerk.), *A XI. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus előadásainak válogatott gyűjteménye*. (pp. 406-411). Pécs: Lingua Franca Csoport.

Vámos, Á. (1991). A kétnyelvű oktatás értelmezése. Országos Köznevelési Intézet, Budapest

Vámos, Á. (2009). A két tanítási nyelvű iskolák tankönyv- és taneszközellátottsága és ennek hatása a tannyelvpedagógiára. *Magyar Pedagógia*, 109(1), 5-27.